

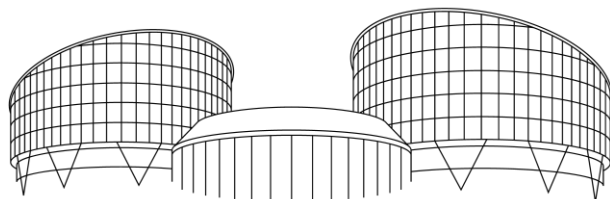

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Savet Evrope/Evropski sud za ljudska prava 2013. Ovaj prevod je nastao uz podršku Fiducijarnog fonda za ljudska prava Saveta Evrope (www.coe.int/humanrightstrustfund). Tekst prevoda ne obavezuje Sud. Za sve dodatne informacije pročitajte ceo tekst obaveštenja o autorskom pravu na kraju ovog dokumenta.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2013. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe Cour européenne des droits de l'homme, 2013. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EVROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

DRUGO ODELJENJE

SLUČAJ MEHMET ŞENTÜRK I BEKİR ŞENTÜRK protiv TURSKE

(Predstavka br. 13423/09)

PRESUDA

STRAZBUR

9. april 2013.

PRESUDA JE KONAČNA

09/07/2013

Ova presuda je postala konačna u skladu sa članom 44 § 2 Konvencije. Moguće su redaktorske izmene.

U slučaju Mehmet Şentürk i Bekir Şentürk protiv Turske,

Evropski sud za ljudska prava (drugo odeljenje), u veću koje čine :

Gvido Rajmondi (Guido Raimondi), *predsednika*,
Danute Jočiene (Danutė Jočienė),
Per Lorenzen (Peer Lorenzen),
Andraš Šajo (András Sajó),
İşil Karakaş (İşıl Karakaş),
Nebojša Vučinić,
Helen Keler (Helen Keller), *sudije*,
i Stenli Nejsmit (Stanley Naismith), *sekretar odeljenja*,

Posle većanja na zatvorenoj sednici od 19. marta 2013,
Izriče sledeću presudu usvojenu tog potonjeg datuma

POSTUPAK

1. Predmet je formiran na osnovu predstavke (n° 13423/09) protiv Republike Turske a čija su se dva državljanina, gg. Mehmet Şentürk i Bekir Şentürk (« podnosioci predstavke »), obratili Sudu 17. februara 2009. na osnovu člana 34 Konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (« Konvencija »).

2. Podnosiocima predstavke, kojima je odobreno korišćenje sudske pomoći, zastupali su gg. S. Cengiz i H. Ç. Akbulut, advokati iz Izmira. Tursku vladu (« Vladu ») zastupao je njen agent.

3. Podnosioci predstavke su se posebno žalili na materijalno i proceduralno kršenje člana 2 Konvencije zbog smrti njihove majke i supruge kao i deteta koje je nosila. Tvrde i da su pretrpeli duševni bol zbog tih smrtnih ishoda i ističu patnju koju je preminula pretrpela tokom celog perioda kad joj navodno nije pružena nega član 3 Konvencije). Takođe su se žalili na preterano dugo trajanje postupka (član 6 Konvencije) i na odsustvo efektivnog pravnog leka (član 13). Najzad, pozvali su se i na član 1 Protokola br. 1.

4. Na dan 8. jula 2010, predstavka je dostavljena Vladi. Kako to omogućava član 29 § 1 Konvencije, odlučeno je i da će se veće izjasniti istovremenu o prihvatljivosti i o meritumu.

ČINJENIČNO STANJE

I. OKOLNOSTI SLUČAJA

5. Podnosioci predstavke su rođeni 1966. odnosno 1993, i imaju boravište u mestu Bayraklı/İzmir.

A. Okolnosti smrti Menekşe Şentürk (Menekşe Şentirk)

6. U subotu 11. marta 2000, oko 10 h 30, gospođa Menekşe Şentürk, supruga Mehmeta Şentürka («prvog podnosioca predstavke») i majka Bekira Şentürka, u tom trenutku u 34. nedelji trudnoće, došla je u pratnji supruga u državnu bolnicu Karşıyaka, jer se žalila na bolove. Tamo ju je pregledala babica, G.E., koja je zaključila da gospođa Şentürk još nije stigla do termina porođaja i da nema potrebe zvati dežurnog lekara da bi je pregledao.

7. Prvi podnosilac predstavke je tada odveo svoju suprugu u državnu bolnicu *Nevval Salih Alsancağ İşgören* u Izmiru, u koju su stigli oko 11.00 ili 11 h 30. Tamo je gospođu pregledala babica, A.Y., koja, zaključivši da supruga podnosioca predstavke još nije stigla do termina porođaja i da nema nikakvih komplikacija, nije pozvala dežurnog ginekologa radi pregleda.

8. Zbog upornih bolova supruge, prvi podnosilac predstavke je ovu odveo do bolničkog nastavno-istraživačkog centra Atatürk, gde su stigli oko 14 časova. Tamo je gospođu Şentürk pregledao odeljenski lekar na odeljenju urgentne medicine, doktor F.B., a zatim je prevezena na odeljenje urologije gde ju je pregledao urolog, doktor Ö.Ç. Ovaj je dijagnostikovao bubrežnu koliku, prepisao joj lekove, odlučio da joj da analgetik i posavetovao je da ponovo dođe radi konsultacije nakon porođaja.

9. Pošto bolovi kod njegove supruge nisu prošli nakon povratka kući, prvi podnosilac predstavke ju je odveo iste večeri u bolnicu medicinskog fakulteta univerziteta Ege. Tamo ju je najpre pregledao lekar urgentne medicine, doktor S.A.A., a zatim je prebačena na odeljenje ginekologije i porodiljstva gde ju je preuzeo tim lekara koji su, izvršivši pregled ultrazvukom, ustanovili da je dete koje nosi mrtvo i da mora odmah biti operisana kako bi se izvadio mrtvi plod. Tada joj je naglašeno da se boravak u bolnici i hirurška intervencija plaćaju i da se prethodno mora uplatiti akontacija od 600 ili 700 miliona turskih lira u fond obrtnih sredstava bolnice. Pošto je prvi podnosilac predstavke izjavio da nema traženi iznos, njegova supruga nije mogla biti hospitalizovana.

Lekar urgentne medicine, doktor S.A.A., organizovao je prevoz privatnim sanitetskim vozilom supruge prvog podnosioca predstavke do ginekološko-akušerske klinike u Izmiru, u vozilu bez medicinskog osoblja.

10. Gospođa Şentürk je preminula oko 23 časa tokom prevoza u sanitetskom vozilu

B. Istraga ministra zdravlja

11. U periodu između 26. oktobra 2000. i 23. novembra 2000, anketna komisija pri Ministarstvu zdravlja obavila je istragu o okolnostima tog smrtnog slučaja tokom koje su saslušani prvi podnosilac predstavke, lica koja su preminulu pratila do bolnice, članove medicinskog osoblja (babice i lekare) različitih bolnica u koje je preminula odlazila, kao i vozača sanitetskog vozila koji je obezbedio njen prevoz do ginekološko-akušerske bolnice u Izmiru.

12. 30. oktobra 2000. uzete su izjave od dve babice koje rade u domu zdravlja četvrti Karşıyaka gde je praćena trudnoća gospođe Menekşe Şentürk. Prema njihovim izjavama ona se bila javila 3. marta 2000. na kontrolu kojom prilikom se nisu mogli čuti otkucaji srca deteta, tako da su joj babice savetovale da se što pre jave u neku bolnicu da bi se obavio pregled ultrazvukom.

13. 31. oktobra 2000, uzeta je izjava od G.E., babice iz državne bolnice Karşıyaka koja je pregledala gospođu Şentürk. Prema zapisniku sastavljenom tom prilikom ona je čula otkucaje srca deteta i u trenutku pregleda majke dete je bilo živo. Ona je istakla u tom pogledu da je otkucaje srca deteta slušala pomoću doplera, tako da je bilo nemoguće ne čuti zvuk s obzirom da taj aparat daje podatke o broju otkucaja srca u minutu. Pošto je prosudila da je stanje Menekşe Şentürk normalno, nije smatrala za potrebno da izvrši pregled ultrazvukom niti da pozove dežurnog lekara radi pregleda.

14. 1. novembra 2000, uzeta je izjava A.Y., babice iz državne bolnice *Nevval Salih Alsancağ İşgören*, koja je izjavila da je čula otkucaje srca prilikom pregleda majke, da je dete u tom trenutku bilo živo i da, ne utvrdivši nikakvu komplikaciju, nije pozvala dežurnog ginekologa.

15. 9. novembra 2000, uzete su izjave T.K., S.A. i Ö.Ö., lekara na odeljenju ginekologije i akušerstva bolnice medicinskog fakulteta univerziteta Ege, koji su izjavili da su obavestili prvog podnosioca predstavke o neophodnosti vađenja deteta carskim rezom. Oni poriču da su pacijentkinji ili njenom suprugu rekli da moraju da deponuju 600 ili 700 miliona turskih lira u fond obrtnih sredstava i da ne znaju ko je to mogao da im kaže. Potvrdili su takođe da su situaciju pacijentkinje objasnili dežurnom lekaru specijalisti S.Ö. koji je nije pregledao ali je video i imao na raspolaganju sve podatke u vezi s njom. Svaki od njih je izjavio osim toga:

« (...) pacijentkinjinom mužu je objašnjeno da je beba mrtva i da je treba izvaditi carskim rezom. (...) Nikad nisam rekao pacijentkinji da treba da uplati 600-700 miliona turskih lira u fond obrtnih sredstava za tu operaciju (...) Ne znam ko je to rekao (...) Potpis stavljen ispod naznake [prema kojoj] hospitalzaciju pacijentkinja Menekşe Şentürk nije prihvatila (...) Nikad nisam rekao pacijentkinji niti nekom od

njenih bližnjih da ako ne uplate novac u fond obrtnih sredstava (...) nećemo moći da je operišemo (...). Sama pacijentkinja je odbila hospitalizaciju, rekavši da ne može da podnese taj trošak i potpisavši papire. Suprug je odveo pacijentkinju rekavši da ne može da podnese taj trošak, da odbija hospitalizaciju i da će je odvesti u porodilište Konak (...) Moji drugovi i ja smo, kao tim, objasnili (...) mužu da je apsolutno potrebno izvaditi bebu i da ne treba da odvođi pacijentkinju, ali nismo uspjeli da ga ubedimo da to prihvati (...) »

U svom svedočenju uzetom istog dana, S.Ö., specijalista za ginekologiju i akušerstvo u bolnici medicinskog fakulteta univerziteta Ege, koji je bio dežuran te večeri, izjavio je da ga je T.K. obavestio o stanju pacijentkinje i da je preporučio hospitalizaciju. Takođe je tvrdio da nije bio razgovarao s mužem pacijentkinje, da mu nije rekao da uplati novac u fond obrtnih sredstava i da ga je tim koji je pregledao pacijentkinju obavestio da je hospitalizacija preporučena ali da ju je muž odbio.

16. 23. novembra 2000, stručna medicinska komisija je sastavila izveštaj sa sledećim zaključcima:

« 1. Medicinska sestra G.E. je pregledala Menekşe Şentürk i izjavila da njeno stanje ne zahteva da je pregleda dežurni lekar. Iako je bilo potrebno da to učini, medicinska sestra nije prepoznala tu potrebu. U takvim slučajevima važi načelo da sve bolesnike pregleda lekar specijalista jer medicinska sestra nema za to [dovoljan] nivo znanja da bi procenjivala ozbiljnost situacije. Za svakog pridošlog pacijenta medicinska sestra bi morala da pozove specijalistu.

2. Babica i medicinska sestra A.Y. nije imala dovoljan nivo znanja da bi postavila dijagnozu u vezi sa [stanjem] pacijentkinje. Trebalo je da pozove specijalistu da ovu pregleda. Zapravo, da bi se postavila ispravna dijagnoza, trebalo bi da sve pacijente koji dođu u polikliniku pregleda specijalista.

Dežurni lekar urgentne službe, F.B., morao je da zatraži pregled KHD¹. Samo lekar koji u tom trenutku bio pregledao pacijentkinju mogao bi da utvrdi da li ti simptomi ukazuju na neku komplikaciju trudnoće.

Dežurni lekar urolog, Ö.Ç., pregledao je pacijentkinju samo iz urološkog ugla. A (...) trebalo je da obavi opšti pregled i da traži pregled KHD. Samo lekar koji u tom trenutku bio pregledao pacijentkinju mogao bi da utvrdi da li ti simptomi ukazuju na neku komplikaciju trudnoće.

3. S obzirom na kliničke simptome pacijentkinje, trebalo je da dežurni specijalisti medicinskog fakulteta univerziteta Ege insistiraju na hospitalizaciji.

4. Prisustvo medicinskog osoblja u sanitetskim kolima ne bi ni u čemu uticalo na ishod.

S obzirom na do danas raspoložive podatke, uzroci smrti ne mogu biti pouzdano utvrđeni. [Oni bi mogli biti utvrđeni] konačno nakon autopsije čiji će rezultati omogućiti da se konačno utvrde [eventualne] odgovornosti za nemar gore navedenog osoblja (...)

1. *Kadın Hastalıkları ve Doğum* (ženske bolesti i porodiljstvo).

Uzroci smrti : 1. Cepanje materice. 2. Embolija mezoderma. 3. Odvajanje posteljice. 4. Malo verovatna teža pre-eklampsija».

17. 24. novembra 2000, u svetlosti ovog ekspertskeg izveštaja kao i svedočenja različitih lica povezanih sa ovim slučajem, glavni inspektor Ministarstva zdravlja sastavio je izveštaj u kojem je zaključeno da babice, G.E. i A.Y. koje su radile u državnoj bolnici Karşiyaka odnosno u državnoj bolnici *Nevval Salih Alsancak İşgören*, nisu izvršile dužnosti iz svojih funkcija s obzirom da su pacijentkinju poslale kući i pored upornih bolova, a da je prethodno nije pregledao dežurni lekar. Takođe je ocenio da lekari F.B. i Ö.Ç., koji su radili u nastavno-istraživačkom centru Atatürk, nisu izvršili dužnost koja proističe iz njihovih funkcija zbog činjenice da nisu zatražili pregled od strane specijaliste ginekologa-akušera niti su uputili pacijentkinju u tom smeru. U tom izveštaju o istrazi zaključuje se osim toga da je sačinjena prijava u vezi s pitanjem odgovornosti T.K., H.V., S.A. i Ö.Ö., lekara sa odeljenja ginekologije i akušerstva bolnice medicinskog fakulteta univerziteta Ege, tako da nije bilo potrebno ponovo se izjašnjavati u vezi s njima. Glavni inspektor je došao do istog zaključka u vezi s odgovornošću inkriminisanog preduzeća za sanitetski prevoz, s obzirom da je poseban izveštaj o tom pitanju dostavljen zdravstvenoj upravi Izmira.

U izveštaju o istrazi naznačeno je ipak da lekari T.K., H.V., S.A., i Ö.Ö. nisu izvršili svoju dužnost, tako da su svojim nehatom, neobazrivošću i neiskustvom prouzrokovali smrt Menekşe Şentürk. Najzad, komisija je ocenila da doktor S.A.A., iz bolnice medicinskog fakulteta univerziteta Ege, nije učinio nikakvu grešku prilikom prevoza preminule.

Neki nalazi u izveštaju o istrazi u vezi s događajima u bolnici medicinskog fakulteta univerziteta Ege mogu se čitati na sledeći način:

« Posle pregleda na urgentnom odeljenju (...), Menekşe Şentürk je prebačena na odeljenje akušerstva (...) Menekşe Şentürk, u 34. nedelji trudnoće, pregledao je dežurni tim odeljenja akušerstva. Prilikom pregleda ultrazvukom koji je obavila dežurna ekipa (...), otkucaji detetovog srca nisu primećeni i utvrđeno je da je dete mrtvo (...) Pacijentkinjini najbliži [su obavesteni] da dete treba izvaditi zbog zdravlja majke (...) Međutim pošto su pacijentkinjini najbliži izjavili da nemaju sredstava da plate troškove bolnice, (...) dežurni tim pacijentkinju nije zadržao u bolnici već ju je prebacio i ginekološko-akušersku bolnicu u Izmiru, u takvom stanju, pošto je prethodno od nje dobila potpis kojim odbija hospitalizaciju (...) A iako se podrazumeva da su po zakonu bili dužni da se pitanjima troškova bave nakon hospitalizacije pacijentkinje, nakon pregleda, [postavljanja] dijagnoze i lečenja [pacijentkinje], lekari su propustili da ispune svoju dužnost tako što su je prebacili u drugu ustanovu a da je prethodno nisu zbrinuli iako je ona bila u teškom stanju, s upornim bolovima, i tako prouzrokovali njenu smrt».

Različita svedočenja su izneta u tom izveštaju o istrazi. Neka se mogu čitati na sledeći način :

« Svedočenje Mehmeta Şentürka : (...) u subotu 11. marta 2000, oko 10 časova, odveo sam suprugu koja je bila u osmom mesecu trudnoće (...) na urgentno odeljenje državne bolnice Karşiyaka zbog žestokih bolova koje je osećala. Naša susedka N.S. bila je uz nas (...) Moja supruga je pregledana u državnoj bolnici

Karşıyaka (...) rekli su mi da ne mogu ništa da učine, da je aparat za pregled ultrazvukom ugašen (...) da bi bolje bilo da [je] odvezem u državnu bolnicu Alsancak (...) Odvezao sam suprugu na urgentno odeljenje državne bolnice Alsancak oko 11 h 15. Tamo su mi rukovodioci urgentnog odeljenja (...) rekli da nemaju osoblja i da je aparat za preglede ultrazvukom ugašen (...) Tamo su mi službenici rekli da [je] odvezem u neku drugu bolnicu. Na to sam odvezao suprugu u bolnički nastavno-istraživački centar Atatürk Yeşilyurt (...) Bilo je otprilike podne kad sam je odveo na odeljenje akušerstva (...) Lekar mi je rekao da je odvedem na odeljenje urologije (...) Odveo sam je na odeljenje urologije. Tražili su da se obave urološki pregledi i USG pregled ultrazvukom bubrega (...) [Moja supruga] je čekala tri ili četiri sata na nekim nosilima na urgentnom odeljenju bolničkog nastavno-istraživačkog centra Atatürk. Njeni bolovi su postajali sve jači. Zato sam otišao do šefa odeljenja za hitne slučajeve. Rekao sam mu da je mojoj supruzi veoma loše i [zatražio] sam da je pregleda lekar sa odeljenja urologije (...) urolog je pregledao(...) Posle pregleda je izjavio: « još ima vremena do porođaja, za sada ne možemo ništa da učinimo, neka joj daju neki analgetik na urgentnom odeljenju i vodite je » i izdao je recept (...) Rekao sam doktoru da mi je žena u osmom mesecu trudnoće i pitao da li su prepisani lekovi možda štetni. On je rekao da ih ne treba uzimati sve vreme, već samo ako se bolovi pojačaju. Dat joj je analgetik ali ne znam koji analgetik (...) bolovi se nisu smirili (...) vratio sam [suprugu] kući (...) bilo je oko 18 h 30 kad sam je odvezao kući (...) Uveče oko 20 h 30, video sam da se supruzi stanje pogoršalo pa sam je, u pratnji Ö.A.G. (...) odvezao u bolnicu univerziteta Ege (...) Lekar koji je pregledao moju suprugu (...) rekao mi je da je beba mrtva (...) Rekao sam mu da mi spasi ženu(...) Lekar mi je rekao da treba, da bi se dete izvadilo operacijom, da uplatim 600-700 miliona lira u fond obrtnih sredstava (...) Odgovorio sam mu da u ovom trenutku tog novca nemam ali da operiše [moju ženu], da ću ja potpisati neki papir i da ću platiti. Lekar mi je rekao da moram da uplatim novac (...) zamolio sam ga da mi kaže šta da činim (...) Tad su mi rekli da je hitno odvezem u porodilište Konak (...) Pozvali smo neka sanitetska kola (...) tada sam upitao jednu prisutnu ženu zar ne treba neko od medicinskog osoblja da bude u pratnji [moje žene]. Odgovorila je « Nisu poslali nikog » (...) Krenuli smo (...) Stigli smo u bolnicu Konak (...) dežurni službenici su mi rekli da mi je žena umrla (...) Moja supruga nije bila brižljivo zbrinuta u bolnicama u koje sam je dovezio. Da je u državnoj bolnici Karşıyaka, u državnoj bolnici Alsancak i u bolnici nastavno-istraživačkog centra Atatürk obavljen bar pregled ultrazvukom i da mi je tada rečeno da je dete mrtvo, pošto je još bio dan, mogao sam da prikupim novac za operaciju i ženi spasem život. Nisam bio obavešten da je moja žena pregledana 3. marta 2000 u domu zdravlja Bayraklı i da se tada nisu čuli otkucaji detetovog srca (...) Dan ili dva pre 3. marta 2000, rekla mi je da je uvrnula gležanj na poslednja dva stepenika na stepeništu i da je udarila u rukohvat stepeništa (...) ali da je ništa ne boli i da nema potrebe da ide lekaru (...)

Svedočenje Ö.A.G. : (...) odvezli smo pacijentkinju na urgentno odeljenje bolnice Ege (...). Jedan od lekara mi je rekao da je ona u teškom stanju. Rekao je da se uplati 700 miliona lira u fond obrtnih sredstava. Ne znam kako se taj lekar zove. Bilo je oko 22 sata. Imala sam pri sebi 150 miliona lira. Rekla sam lekaru da imam pri sebi toliko novca, da [mogu] da ga uplatim. Rekao mi je da tako neće moći, da ne može da je operiše. Insistirao sam da je operiše. On je ponovo odbio. Onda sam pitao šta da radimo (...) Rekao nam je da je odvezemo u porodilište Konak. Istovremeno su od nas tražili da potpišemo pod prinudom dokument kojim potvrđujemo da pacijentkinju izvodimo svojom slobodnom voljom (...)

Svedočenje Ahmeta Y. : (...) Odvezli smo Menekşe Şentürk u bolnicu univerziteta Ege oko 21 časa. Odmah su je primili na odeljenje za hitne slučajeve. Jedna lekarka je

pregledala (...) ona nam je rekla da je beba mrtva (...) Lekar nam je rekao da dete treba hitno izvaditi hirurški (...) Doktor nam je rekao da treba da se uplati oko 700 miliona bolnici za operaciju. Pacijentkinjin muž je rekao da ne može da uplati ceo iznos odmah, da može da uplati jedan deo (...), da potpiše neki papir i plati kasnije. Lekar je rekao da o tome razgovaramo s blagajničkom službom (*vezne*). Oni iz blagajničke službe su nam rekli da mora da se uplati ceo iznos. Zatim smo ponovo razgovarali s lekarom koji je pregledao pacijentkinju. Rekli smo mu da nismo mogli da uplatimo novac i pitali ga šta da radimo. Rekao nam je da je odmah odvezemo u porodilište Konak (...)

Svedočenje S.A.A. (...): Menekşe Şentürk je došla 11. marta 2000 na urgentno odeljenje žaleći se na bolove u truhu (...) Primio sam pacijentkinju (...) pregledao sam je (...) poslao sam je na odeljenje ginekologije i akušerstva. Otprilike pola sata nakon što je pregledana na odeljenju akušerstva pacijentkinja se vratila na urgentno odeljenje (...) Pacijentkinjin muž mi je rekao da su mu lekari na odeljenju akušerstva rekli da je beba mrtva (...) i da supruga mora biti hospitalizovana. Pita sam zašto je nisu hospitalizovali a doveli je ponovo na odeljenje za hitne slučajeve. Pacijentkinjin muž mi je rekao da su mu tražili da uplati troškove (...) a kako nije mogao da uplati taj iznos želeo je da ženu odveze u porodilište Konak. U tom trenutku je bio uspaničen i uzbuđen. Mirno sam mu rekao da se beba mora hitno izvaditi iz majčine utrobe, [da on treba] odmah da odvede pacijentkinju i da onda bude hospitalizovana (...) [da bi] joj izvadili dete inače bi život majke mogao biti ugrožen (...) I pored toga što sam rekao, pacijentkinjin muž je napisao na pacijentkinjinom uputu za pregled : « Uprkos savetima lekara, odbili smo hospitalizaciju » i to je potpisao. Nisam izvršio nikakav pritisak da bi on napisao tu naznaku (...) pacijentkinjin muž mi je rekao da su mu lekari u porodilištu rekli da treba da deponuje, ako se dobro sećam, miliona (...)

Svedočenje M.D. vozača preduzeća za privatni sanitetski prevoz (...) 11. marta 2000 oko 22 h 30 pokupio sam pacijentkinju na odeljenju porodiljstva i odvezao sam je na odeljenje urgentne medicine. Tamo sam rekao glavnoj medicinskoj sestri, S.T., da dodeli jednog bolničara za sanitetski prevoz. Ona je rekla da to nije moguće. Kasnije sam zatražio jednog bolničara od lekarke urgentnog odeljenja koja je pacijentkinju uputila na prevoz. Ali mi je i ona rekla da ne može, da je beba mrtva u stomaku majke i da treba odmah da je odvezem u bolnicu Konak. (...) Ukrcao sam pacijentkinju u sanitetsko vozilo (...) Pacijentkinjin muž se ukrcao pored nje (...) U sanitetskom vozilu nije bilo bolničara (...) Pre nego što sam je ukrcao u sanitetsko vozilo, ispred urgentnog odeljenja bolnice Ege (...), pacijentkinja mi je govorila da je ne vodim (...) Bilo je sigurno 22 h 40. Kad smo stigli u Konak (...) video sam da je pacijentkinja preminula (...) Kao što sam objasnio (...) razlog zbog kojeg nije bilo nikog od medicinskog osoblja u našem sanitetskom vozilu (...) je taj što je naša dežurna medicinska sestra bila zauzeta prevozom jednog drugog bolesnika (...) lekari i jedna medicinska sestra iz bolnice (...) su mi rekli da je pacijentkinja stigla mrtva. Rekli su nam da nemaju mrtvačnicu i da moramo da je vratimo u mrtvačnicu univerziteta Ege (...) »

Prema datim izjavama, četiri lekara bolnice medicinskog fakulteta univerziteta Ege, odnosno T.K., S.A., Ö.Ö. i S.Ö., poriču da su podnosioci predstavke ili pokojnici rekli da moraju da uplate određeni iznos novca da bi se obavila potrebna hirurška intervencija.

C. Krivično gonjenje pokrenuto protiv lekarskog osoblja

1. *Krivično gonjuje T.K., H.V., S.A. i Ö.Ö.*

18. 26. februara 2001, uprava medicinskog fakulteta univerziteta Ege pokrenula je istragu o lekarima T.K., H.V., S.A., i Ö.Ö.

19. 10. septembra 2001, zaključila je da nema osnova za gonjenje tih lekara.

20. 26. avgusta 2002, jedna istražna komisija sastavljena od lekara sastavila je izveštaj u kome je zaključeno da okrivljeni lekari nisu učinili nikakvu grešku i da, stoga, nema osnova za njihovo gonjenje.

21. 24. oktobra 2002, pozivajući se na član 2 Konvencije, na član 3 Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima kao i na član 17 turskog Ustava, na odredbu o pravu na život, podnosilac predstavke je uložio prigovor na to rešenje. Tvrdio je, između ostalog, da je komisija trebalo da proveri važeće zakonodavstvo kao i praksu univerziteta Ege u slučajevima kad je neka hospitalizacija neophodna a kad troškovi hospitalizacije ne mogu biti plaćeni.

22. 22. januara 2003, Državni savet je poništio zaključke istražne komisije. Istakao je da komisija nije razmotrila koji su uslovi morali biti ispunjeni, u bolničkim ustanovama, da bi se otpočelo lečenje pacijenta čiji je život ugrožen i čije stanje nalaže hitnu lekarsku intervenciju. Takođe je istakao da komisija nije zatražila proširenje istrage kojim bi bio obuhvaćen i doktor S.Ö., specijalista ginekologije i akušerstva bolnice medicinskog fakulteta univerziteta Ege, koji je predmetne noći bio dežuran, i kojim bi se proširenjem utvrdila njegova odgovornost u odnosu na sporne događaje. Ocenio je da ti nedostaci treba da budu ispravljani.

23. 23. januara 2004, smatrajući da nije bilo ni nehata ni neobazrivosti kod okrivljenih lekara, istražna komisija je usvojila nov izveštaj sa zaključkom o odustajanju od gonjenja. Istakla je da se na osnovu podataka iz predmeta ne može utvrditi šta je trebalo činiti u situacijama hitnih medicinskih slučajevima koji nalažu hospitalizaciju, a kad odgovarajući troškovi nisu plaćeni.

24. 25. februara 2004, pozivajući se na član 2 Konvencije, na član 3 Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima kao i na član 17 Ustava u vezi s pravom na život, prvi podnosilac predstavke je ponovo uložio prigovor na te zaključke. Posebno je istakao da činjenica da S.Ö. nije bio uključen u postupak predstavlja proceduralni propust i zatražio je da i on bude uključen u istragu.

25. 14. aprila 2004, Državni savet je vratio predmet rektoratu univerziteta Ege.

26. 26. maja 2005, istražna komisija je usvojila nov izveštaj zaključivši ponovo da nema osnova za gonjenje zbog nehata ili neobazrivosti koja bi se mogla pripisati okrivljenim lekarima T.K., H.V., S.A., Ö.Ö. i S.Ö.

27. 13. juna 2005, prvi podnosilac predstavke se obratio Državnom savetu žalbom na te zaključke.

28. 27. septembra 2005, Državni savet je usvojio tu žalbu, ističući da postoji dovoljno dokaza da su okrivljeni lekari počinili dela koja im se stavljaju na teret. U vezi s tim pozvao se na izveštaj više zdravstvene komisije sastavljen 20. i 21. maja 2004. (donji stav 45), po kome su navedeni lekari odgovorni u srazmeri 4/8 za smrt preminule. Državi savet je stoga odlučio da oni treba da budu predmet krivičnog gonjenja i predmet je dostavio tužilaštvu.

29. 17. novembra 2005, krivični sud u Izmiru je utvrdio da mu je Državni savet direktno prebacio predmet bez optužnice od strane tužilaštva i zbog toga je odlučio da okonča postupak protiv T.K., H.V., S.A., Ö.Ö. i S.Ö., s obzirom da je otvaranje postupka uslovljeno prethodnim podizanjem optužnice.

30. 21. aprila 2006, državni tužilac Izmira podigao je optužnicu protiv lekara T.K., H.V., S.A. i Ö.Ö. i zatražio da budu osuđeni zbog ugrožavanja života iz nehata (član 455 § 1 krivičnog zakonika).

31. 11. septembra 2006, prvi podnosilac predstavke je zatražio da bude uključen kao strana u postupku; krivični sud u Izmiru je istog dana udovoljio tom zahtevu.

2. *Gonjenje babice G.E.*

32. Rešenjem od 1. marta 2001, guverner okruga Karşıyaka odobrio je otvaranje krivičnog gonjenja babice G.E. zbog neizvršavanja profesionalnih dužnosti.

33. 25. aprila 2001, državni tužilac iz Karşıyaka okrivio je ovu za neizvršavanje profesionalnih dužnosti (član 230 § 1 krivičnog zakonika) i zatražio da bude osuđena.

34. 23. oktobra 2001, krivični sud Karşıyaka oslobodio je optuženu uz obrazloženje da je na dan spornih događaja još jedna babica takođe bila dežurna i da nije utvrđeno da je baš optužena pregledala pokojnicu i vratila je kuće ne pozvavši prethodno specijalistu da je pregleda. Sud dodaje da čak i pod pretpostavkom da je optužena bila ta babica koja je pregledala i vratila kući pokojnicu, neizvršavanje dužnosti nije bilo namerno tako da se nisu stekli suštinski elementi kršenja zakona.

35. Ta presuda je postala konačna 31. oktobra 2001.

36. 14. juna 2005, na osnovu zaključaka iz izveštaja više komisije Zdravstva po kojima je G.E. odgovorna u srazmeri 2/8 za smrt njegove supruge (donji stav 45), prvi podnosilac predstavke je zatražio ponovno otvaranje krivičnog postupka protiv te babice.

37. 12. oktobra 2005, prvi podnosilac predstavke je podneo zahtev da bude uključen kao strana u postupku protiv G.E.

38. 9. marta 2006, krivični sud u Karşıyaka udovoljio je zahtevu za ponovno otvaranje postupka i doneo rešenje o spajanju tog postupka sa

onim pred krivičnim sudom u Izmiru (donji stav 51 i naredni). Takođe je odlučio da prosledi krivičnom veću Kasacionog suda pitanje sukoba nadležnosti između ta dva suda.

39. 12. juna 2006, Kasacioni sud je odobrio spajanje predmetnih krivičnih postupaka i odredio krivični sud u Karşıyaka kao nadležni sud za dalje vođenje postupka.

3. *Krivično gonjenje A.Y., F.B. i Ö.Ç.*

40. 14. marta 2001, guverner Konaka odobrio je otvaranje gonjenja babice A.Y. i lekara F.B i Ö.Ç.

41. 12. oktobra 2001, državni tužilac u Izmiru optužio je ove potonje za neizvršavanje dužnosti (član 230 § 1 krivičnog zakonika) i zatražio da budu osuđeni.

42. 12. aprila 2002, prvi podnosilac predstavke zatražio je da se uključi kao strana u krivičnom postupku pred krivičnim sudom u Izmiru. Na pretresu održanom istog dana sud je udovoljio tom zahtevu.

43. 13. novembra 2002, prvi podnosilac predstavke zatražio je proširenje postupka, zahtevajući posebno veštačenje lekara sudske medicine da bi se utvrdilo posle koliko vremena od smrti deteta je njegova supruga preminula.

44. 4. februara 2003, krivični sud u Izmiru dostavio je predmet višoj komisiji Zdravstva kako bi se ona izjasnila o odgovornosti optuženih i o stepenu njihove odgovornosti.

45. 20. i 21. maja 2004, viša komisija Zdravstva donela je rešenje čiji relevantni delovi glase:

« Nakon razmatranja predmeta, dokumenata i dokaza, komisija zaključuje :

– da su babice G.E. i A.Y., koje nisu bile pravilno procenile situaciju nakon pregleda pacijentkinje i nisu pozvale dežurnog ginekologa i pored žalbi pacijentkinje, odgovorne u srazmeri 2/8 ;

– da su lekari Ö.Ç. i F.B., koji su bolesnicu pregledali samo sa stanovišta svoje stručne specijalnosti iako je ova došla u bolnicu u 23. nedelji trudnoće, s povišenim krvnim pritiskom i žaleći se na žestoke bolove, a koji je nisu uputili na pregled kod specijaliste za akušerstvo, odgovorni u srazmer 3/8 ;

– da su dežurni lekari T.K., H.V., S.A. i Ö.Ö., sa odeljenja akušerstva bolnice medicinskog fakulteta univerziteta Ege odgovorni u srazmeri 4/8 za smrt majke zato što su je poslali sanitetskim vozilom u centar za socijalne osiguranike bez lekarske pomoći, uz obrazloženje da ova nema novca, iako je njeno zdravstveno stanje bilo nespojivo s takvim načinom prevoza».

46. 1. februara 2005, sud je primio izveštaj više komisije Zdravstva i istakao da je odgovornost optuženih utvrđena, ali ne u srazmeri 8/8.

47. 14. marta 2005, prvi podnosilac predstavke se pozvao na izveštaj više komisije Zdravstva koja je zaključila da je, osim lica optuženih u okviru tekućeg postupka, i za neke druge lekare koji rade u bolnici

medicinskog fakulteta univerziteta Ege utvrđeno da imaju svoj deo odgovornosti pa je stoga zatražio da se i protiv njih podigne optužnica.

48. Nakon pretresa od 17. marta 2005, krivični sud u Izmiru je prosledio predmet državnom tužiocu radi podizanja dodatne optužnice protiv optuženih na osnovu primene člana 455 krivičnog zakonika. Državni tužilac u Izmiru podigao je dodatnu optužnicu okrivljujući optužene za ugrožavanje života iz nehata (član 455 § 1 krivičnog zakonika), i zatražio da za to budu osuđeni.

49. 4. jula 2006, prvi podnosilac predstavke zatražio je od krivičnog suda u Izmiru da što pre okonča postupak. Pozivajući se na član 6 Konvencije, istakao je da trajanje tog postupka ugrožava njegovo pravo na pravično suđenje u razumnom roku. Istakao je osim toga i da bi dalje prolongiranje postupka moglo da dovede do zastarevanja tužbe i da ugrozi njegovo pravo na imovinu, s obzirom da bi mogao da bude lišen bilo kakve mogućnosti da dobije naknadu za nematerijalnu i materijalnu štetu.

50. 30. januara 2007, krivični sud u Izmiru odlučio je da spoji postupak koji se vodi pred tim sudom i onaj protiv lekara T.K., H.V., S.A. i Ö.Ö. zbog ugrožavanja života iz nehata.

4. Krivični postupak nakon spajanja postupaka

51. 7. maja 2007, advokat prvog podnosioca predstavke podneo je zahtev za uključivanje kao strane u postupku za račun maloletnog sina prvog podnosioca predstavke. Izneo je i zamerke na trajanje postupka ističući rizik od zastarevanja. Takođe je podneo zahtev za naknadu štete koju je njegov klijent pretrpeo smrću svoje supruge i zatražio 60 000 turskih lira (TRY) za naknadu nematerijalne štete i 50 000 TRY za naknadu nematerijalne štete koju je pretrpeo njegov sin, kao i 30 000 TRY, za obojicu, za pretrpljenu materijalnu štetu.

52. Nakon pretresa od 8. maja 2007, krivični sud u Karşıyaka uočio je da se u optužnici ne spominje lekar S.Ö., dok je prethodno njegovo ime bilo prisutno u optužnicama protiv optuženih u postupku pred krivičnim sudom u Izmiru. Stoga je zatražio da mu se precizira da li je ili nije, nakon obustave postupka (gornji stav 29), obustavljen i postupak protiv S.Ö. ili je reč o grešci. Dodao je i da, ako je reč o grešci, ona treba da bude ispravljena.

53. Na pretresu od 27. novembra 2007, krivični sud u Karşıyaka istakao je da je tužilac odgovorio da nema obustave postupka protiv S.Ö. i da je moguće da je reč o grešci. Sud je zatražio da u tom pogledu budu preduzete odgovarajuće mere.

54. 11. februara i 18. marta 2008, advokat podnosioca predstavke podneo je sudu podsetnike u kojima se žali na trajanje postupka.

55. Na pretresu od 12. februara 2008, sud ističe da otvaranje gonjenja protiv S.Ö. ne može uticati na postupak koji je u toku ali da može dovesti do odugovlačenja rada na predmetu. Stoga je odlučio da ne čeka na njega.

56. 18. marta 2008, krivični sud je utvrdio da su A.Y., Ö.Ç., F.B., T.K., H.V., Ö.Ö. i S.A. krivi za ubistvo iz nehata, i osudio ih na kaznu od dve godine zatvora i novčanu kaznu od 91 TRY. Primenom odredaba krivičnog zakonika o smanjenju kazni, preinačio je kaznu izrečenu A.Y. u novčanu kaznu od 468 TRY ; kaznu Ö.Ç. i F.B. u novčane kazne od po 703 TRY, a kazne T.K., H.V., S.A. Ö.Ö. u novčanu kaznu od po 937 TRY. Uz sve kazne izrečena je, osim toga, i klauzula odgođenog izvršenja. Sud je odbio zahtev da se osudi optužena G.E., ističući da, iako je u svom izveštaju viša komisija Zdravstva utvrdila njenu odgovornost u srazmeri 2/8, ta okolnost nije razloga za obnavljanje krivičnog postupka protiv nje u skladu sa članom 314 zakonika o krivičnom postupku. Stoga je potvrdio oslobađajuću presudu za nju na kraju prvog krivičnog postupka protiv nje.

U svom relevantnom delu obrazloženje krivičnog suda glasi:

« (...) iz celog predmeta proističe : – da je Menekşe Şentürk, u osmom mesecu trudnoće, njen muž odveo u državnu bolnicu Karşıyaka u Izmiru u subotu 11. marta 2000 zbog žestokih bolova ; – da ju je tamo pregledala babica G.E. (...), da lekar o tome nije bio obavešten, da nikakva mera nije preduzeta i, budući da porođaj nije bio počeo, da je pacijentkinja vraćena; – da je zatim odvedena na urgentno odeljenje državne bolnice Alsancak, da ju je tamo pregledala babica A.Y., da je vraćena pošto porođaj još nije bio počeo ; – da je oko 14 časova odvedena na urgentno odeljenje bolničkog centra Yeşilyurt Atatürk, da ju je tamo pregledao lekar F.B., da je zbog bolova na levoj strani upućena na odeljenje urologije, da ju je pregledao lekar Ö.Ç. koji je ustanovio bubrežnu koliku, dao joj analgetik i poslao kući ; – da je, budući da polovi nisu prestali pošto ju je [muž] vratio kući, (...) odvezena u bolnicu medicinskog fakulteta univerziteta Ege, da ju je lekar urgentne medicine uputio (...) u porodilište ; da je tamo utvrđeno da je pacijentkinja u osmom mesecu trudnoće ali da se otkucaji srca [deteta] ne čuju ; da, i pored saveta lekara da se beba izvadi, hospitalizacija nije prihvaćena, zbog nedostatka finansijskih sredstava; – da je zatim pacijentkinja prevezena u ginekološko-akušersku bolnicu u Izmiru i da ju u putu preminula; – da su, zbog tog događaja [i] kako je to utvrdila viša komisija Zdravstva, babice G.E. i A.Y. odgovorne u srazmeri 2/8, lekari Ö.Ç. i F.B. u srazmeri 3/8, lekari T.K., H.V., S.A. i Ö.Ö. u srazmeri 4/8; – da u tim okolnostima, ovi optuženi [treba da] budu kažnjeni zbog kršenja zakona za koja se terete (...) »

57. 21. maja 2008, podnosioci predstavke uložili su žalbu Kasacionom sudu. U svom podnesku su istakli da krivični sud nije udovoljio zahtevu za uključivanje kao strane u postupku predatom za račun sina podnosioca predstavke, niti zahtevu za obeštećenje koji su podneli. Oспорili su i oslobađajuću presudu za G.E. iako je utvrđena njena odgovornost za smrt koja je predmet spora, kao i konverziju u novčane kazne vremenskih kazni izrečenih optuženima i njihovo odgođeno izvršenje. Osim toga, pozivajući se na član 2 Konvencije, istakli su ugrožavanje prava na život i optužili državu zbog neizvršavanja pozitivnih obaveza koje ima u tom pogledu, i ocenili su da činjenica da su prvi podnosilac predstavke i njegova supruga bili prinuđeni da idu od jedne do druge bolnice predstavlja ponašanje koje je u suprotnosti sa članom 3 Konvencije. Pozivajući se na članove 5 i 13 Konvencije, žalili su se na trajanje postupka i na odsustvo pravnog leka koji

bi omogućio da se okonča šteta u vezi s tim pitanjem. Najzad, tvrdili su da se izrečenom presudom ugrožava njihovo pravo na svojinu.

58. 21. januara 2009, državni tužilac pri Kasacionom sudu izneo je svoja zapažanja i zamolio je sud da potvrdi prvostepenu presudu kad je reč o G.E., da je ukine u delu koji se odnosi na ostale optužene zbog zastarelosti dela, i da okonča postupak.

59. 7. oktobra 2010, Kasacioni sud je potvrdio prvostepenu presudu u delu koji se odnosi na G.E. Ukinuo je presudu u delu koji se odnosi na ostale optužene zbog zastarelosti dela predviđene u članovima 102 § 4 i 104 § 2 krivičnog zakona br. 765. Okončao je, dakle, postupak zbog zastarelosti na osnovu člana 322 zakonika o krivičnom postupku.

5. Krivično gonjenje S.Ö.

60. 4. januara 2008, utvrdivši da zdravstvena komisija u svom izveštaju od 20. i 21. maja 2004. nije ustanovila odgovornost koja bi se mogla pripisati S.Ö., da nema dovoljno dokaza protiv njega i da su dela koja mu se stavljaju na teret zastarela u smislu važećih propisa za taj tip krivičnih dela, državni tužilac Izmira izrekao je obustavu postupka protiv njega.

61. Prvi podnosilac predstavke uložio je prigovor na tu odluku.

62. 14. januara 2009, njegov prigovor je odbio Krivični sud u Karşıyaka.

II. RELEVANTNO DOMAĆE PRAVO

63. Relevantno domaće pravo opisano je u slučaju *Sevim Güngör c. Turquie* ((pres.), br. 75173/01, 14. april 2009).

PRAVO

I. O NAVODNOM KRŠENJU ČLANA 2 KONVENCIJE

64. Podnosioci predstavke tvrde da je izvršeno ugrožavanje prava na život njihove supruge i majke kao i deteta koje je nosila, kršenjem člana 2 Konvencije koji glasi:

« 1. Pravo na život svake osobe zaštićeno je zakonom. (...) »

65. Vlada se suprotstavlja toj tezi.

A. O prihvatljivosti

66. Sud konstatuje da ta optužba nije na očigledan način neosnovana u smislu člana 35 § 3 a) Konvencije. Sud osim toga ističe da ta optužba nije

neprihvatljiva ni po jednom drugom osnovu. Stoga je dakle treba proglasiti prihvatljivom.

B. O suštini

1. Argumenti podnosilaca predstavke

a. O navodnom suštinskom kršenju člana 2 činjenicom smrti Menekşe Şentürk

67. Podnosioci predstavke tvrde da je preminula izgubila život zbog ozbiljnog nehata impliciranih lekara i babica. Oni smatraju da je ta smrt mogla biti sprečena da su lekari i/ili babice postupali u skladu sa svojim odgovornostima i sa deontološkim kodeksom. Naprotiv, oni su navodno napravili teške propuste u izvršavanju svojih dužnosti. U tom smislu podnosioci predstavke smatraju i da sporna dela ne treba da budu kvalifikovana kao običan nehat, već kao ubistvo.

68. Prema podnosiocima predstavke, preminula je na silu prebačena u porodilište Konak, iako su lekari bili utvrdili da je njeno stanje kritično još u bolnici medicinskog fakulteta univerziteta Ege. Tako je njenom mužu navodno rečeno da ženu prebaci u neku drugu bolnicu jer nije bio u mogućnosti da plati iznos od oko 1000 evra (EUR) za njenu operaciju. Pozivajući se na zaključak Suda u slučaju *Oyal c. Turquie* (br. 4864/05, §§ 53-51, 23. mart 2010), podnosioci predstavke podsećaju da država ima obavezu da obezbedi neophodnu medicinsku negu jer je u njenim rukama poslovanje i/ili kontrola sistema zdravstvene zaštite.

69. Podnosioci predstavke tvrde osim toga da su lekari znali da je žrtva u kritičnom stanju. Pozivajući se na slučaj *Jasinskis c. Lettonie* (br. 45744/08, § 67-68, CEDH 2010-... (izvodi)), oni smatraju da je navodno Vlada odgovorna za spornu smrt zato što nije ponudila neophodno lečenje. Tako je Vlada navodno suštinski prekršila član 2 Konvencije.

b. O navodnom proceduralnom kršenju činjenicom smrti Menekşe Şentürk

70. Podnosioci predstavke tvrde da je Kasacioni sud okončao krivični postupak protiv optuženih zbog zastarevanja, tako da su ovi ostali nekažnjeni, što svedoči o neefikasnosti i neadekvatnosti postupka. Po njima, navodno je očigledno da se unutrašnjim sistemom više štiti medicinsko osoblje nego pacijenti. Oni skreću pažnju da se čekalo sve do 2005, odnosno pet godina nakon počinjenja dela, da bi otpočelo gonjenje četiri lekara s medicinskog fakulteta univerziteta Ege, i to na intervenciju Državnog saveta. Univerzitetska komisija sastavljena od medicinskog osoblja zaposlenog na tom istom fakultetu u tom smislu nije navodno bila voljna da odobri krivično gonjenje. Naime, ta komisija je navodno učinila sve što je u

njenoj moći da bi blokirala istragu bez koje bi krivično gonjenje optuženih bilo ništavno i bez dejstva.

71. Osim što je krivična istraga protiv zaposlenih na univerzitetu bila neefikasna, glavnina ovog predmeta je navodno bila neprestano prebacivana na različite krivične sudove. A, prema podnosiocima predstavke, nema nikakve razumne osnove za ta odlaganja i prebacivanja.

c. O navodnom kršenju člana 2 Konvencije činjenicom smrti još nerođenog deteta

72. Podnosioci predstavke tvrde da je dete koje je nosila preminula umrlo 11. marta 2000. Oni se pozivaju na svedočanstva različitih lekara i babica koji su utvrdili da je dete umrlo pre rođenja zbog toga što zdravstveni sistem propustio da otkrije probleme koje je dete moglo imati. Po njima, Vlada je odgovorna za smrt tog deteta pošto majci nije omogućilo blagovremeno lečenje koje je nalagalo njeno stanje. Iako se po domaćem krivičnom zakonodavstvu dete umrlo pre rođenja ne smatra licem, u nekim drugim zemljama, kao konkretno u Sjedinjenim Državama, dete umrlo pre rođenja bi se smatralo kao lice u smislu krivičnog prava.

73. Što se tiče proceduralnog aspekta kršenja člana 2 činjenicom smrti deteta pre rođenja, podnosioci predstavke tvrde da nikakva istraga nije vođena da bi se utvrdio trenutak smrti. Njihovi zahtevi u vezi s tom smrću ne bi ni u kom slučaju bili uzeti u obzir od strane domaćih organa. Njima podnosioci predstavke zameraju u tom smislu da su postupali kao da to dete nikad nije ni postojalo. A oni tvrde da dete umrlo pre rođenja ima svojstvo pravne ličnosti prema građanskom pravu, tako da su nadležni organi bili dužni da otvore istragu i gonjenje da bi se odredio trenutak i uzrok smrti deteta. U tom pogledu, podnosioci predstavke se pozivaju na slučajeve *Calvelli et Ciglio c. Italie* ([GC], br. 32967/96, § 49, CEDH 2002-I), i *Öneryıldız c. Turquie* ([GC], br. 48939/99, CEDH 2004-XII).

74. Osim toga, prema podnosiocima predstavke, tursko krivično pravo ne sadrži ni jednu odredbu kojom bi se omogućilo gonjenje zbog izazvane smrti nekog još nerođenog deteta, osim u slučaju nasilnog spontanog pobačaja. S obzirom na to, u smislu građanskog prava, neko još nerođeno dete imalo bi određena prava čim se ustanovi da je u materici svoje majke, pod uslovom da se rodi živo. Podnosioci predstavke tvrde u vezi s tim da je sadašnja struktura domaćeg prava daleko od međunarodnih standarda i od zajedničkog pristupa država članica Saveta Evrope.

2. Argumenti Vlade

75. Vlada tvrdi da su sva dela i odgovornosti svih lica umešanih u sporne okolnosti razmotrili nadležni pravosudni organi, nezavisno, na osnovu brojnih naučnih izveštaja, na svim nivoima i da su stoga odgovornim licima izrečene nužne presude u skladu sa odredbama važećeg zakonodavstva.

76. Što se tiče troškova hospitalizacije, Vlada ističe da bolesnici koji stižu u zdravstvene ustanove kao hitni slučajevi nisu u obavezi da prethodno plate troškove hospitalizacije, čak i ako nisu pokriveni socijalnim osiguranjem. Vlada objašnjava da kad se obavi neophodno zbrinjavanje ti bolesnici moraju da plate troškove hospitalizacije ako nemaju socijalno osiguranje. S obzirom na to, ako bolesnik nema ni socijalno osiguranje niti sredstva da plati troškove hospitalizacije, morao bi, prema Vladi, da dobije od lokalnih fondacija solidarnosti uverenje o siromaštvu kako bi bio oslobođen troškova hospitalizacije.

77. Što se tiče pravnog statusa nerođenog deteta, Vlada ističe da na osnovu člana 28 građanskog zakonika pravnu ličnost ima živo rođeno dete s izgledima na dalji život.

3. Ocena Suda u vezi s pravom na život Menekşe Şentürk

a. Opšta načela

78. Sud podseća da se prvom rečenicom člana 2 Konvencije država obavezuje ne samo da ne izaziva namernu i nezakonu smrt, već i da preduzima neophodne mere za zaštitu života lica iz svoje jurisdikcije. Ta načela se primenjuju i na oblast javnog zdravlja (videti, između ostalih, slučajeve *Powell c. Royaume-Uni* (pres.), br. 45305/99, CEDH 2000-V, i prethodno navedeni slučaj *Calvelli et Ciglio* [GC], § 48). Naime, ne može se isključiti da se zbog činjenja ili nečinjenja u oblasti politika javnog zdravlja organi vlasti mogu, u određenim okolnostima, pozvati na odgovornost sa stanovišta materijalnog aspekta člana 2 (*Powell*, već navođena presuda).

79. Međutim, ako je neka država ugovornica učinila što je potrebno da bi obezbedila visok nivo kompetencija profesionalaca u oblasti zdravstva i da bi garantovala život pacijenata, ne može se prihvatiti da pitanja kao što je greška u proceni nekog profesionalnog zdravstvenog radnika ili loša koordinacija između zdravstvenih radnika posebno u okviru lečenja nekog pacijenta, budu po sebi dovoljna da bi se neka država ugovornica primorala da polaže račune na osnovu pozitivne obaveze da štiti pravo na život koju ima na osnovu člana 2 Konvencije (*ibidem*).

80. Uz tu primedbu, Sud podseća takođe da pozitivne obaveze koje se članom 2 Konvencije nameću državi podrazumevaju uspostavljanje od strane države pravnog okvira kojim se zdravstvene ustanove, bile one privatne ili javne, obavezuju da usvoje odgovarajuće mere za obezbeđivanje zaštite života bolesnika. One podrazumevaju i obavezu uspostavljanje efikasnog i nezavisnog pravosudnog sistema koji omogućava da se utvrdi uzrok smrti lica koje se nalazi u zoni odgovornosti zdravstvenih radnika, kako onih koji rade u javnom sektoru, tako i onih koji su zaposleni u privatnom sektoru, a po potrebi i da obaveže ove da odgovaraju za svoja dela (videti, posebno, već navođeni slučaj *Calvelli et Ciglio* § 49).

81. U tom kontekstu implicitan je zahtev za blagovremenošću i razumnom brzinom delovanja. Naime, razmatran je takvih slučajeva u kratkom roku značajno je za bezbednost korisnika ukupnih zdravstvenih službi (*Byrzykowski c. Pologne*, br. 11562/05, § 117, 27. jun 2006). Obaveza države u pogledu člana 2 Konvencije ne može biti zadovoljena ukoliko mehanizmi zaštite predviđeni domaćim pravom postoje samo u teoriji : naročito je potrebno da ti mehanizmi funkcionišu efektivno u praksi, što nalaže promptno razmatranje predmeta bez nepotrebnih odlaganja (*Šilih c. Sloveńie* [GC], br. 71463/01, § 195, 9. april 2009).

82. Osim toga, iako Konvencija ne garantuje kao takvo pravo na otvaranje krivičnih postupaka protiv trećih lica, Sud je u mnogo navrata potvrdio da efikasan pravosudni sistem kakav zahteva član 2 može sadržati, a u nekim okolnostima i mora sadržati, određeni sistem krivične represije (već navođeni slučaj *Calvelli et Ciglio*, § 51). Međutim, ako ugrožavanje prva na život ili fizičkog integriteta nije namerno, pozitivna obaveza koja proističe iz člana 2 da se uspostavi efikasan pravosudni sistem ne zahteva nužno u svim slučajevima pribegavanje krivičnoj oblasti. U specifičnom kontekstu lekarskog nehata takva obaveza se može ispuniti takođe, na primer, ako predmetni pravni sistem nudi zainteresovanima pravni lek pred građanskim sudovima, sam ili uz pravni lek pred krivičnim sudom, u cilju utvrđivanja odgovornosti okrivljenih lekara i, eventualno, postizanja primene svih odgovarajućih građanskih sankcija, kao što su isplata odštete i objavljivanje presude. Mogu se predvideti i disciplinske mere (*ibidem*, § 51).

b. Primena tih načela u konkretnom slučaju

i. U vezi s navodnim kršenjem člana 2 Konvencije sa njegovog materijalnog aspekta

83. U konkretnom slučaju, podnosioci predstavke ne tvrde da je smrt gospođe Şentürk bila namerna. Oni tvrde međutim da dela koja se stavljaju na teret okrivljenim lekarima ne bi trebalo da se smatraju običnim nehatom, već da ih treba smatrati konstitutivnim elementima ubistva. Sa stanovišta materijalnog aspekta člana 2, oni tvrde tako da je medicinsko osoblje propustilo da izvrši svoje profesionalne obaveze zbog teškog nehata koji mu se može staviti na teret, ali i zato što nisu medicinski zbrinuli gospođu Şentürk, zbog toga što preminula i njen suprug nisu imali neophodna finansijska sredstva (donji stavovi 68-70).

84. Sud primećuje pre svega da se dela koja iznose podnosioci predstavke znatno razlikuju od onih s kojima je imala priliku da se upozna u prethodno navedenim slučajevima (gornji stavovi 79-83). Stoga, Sud smatra da, formulisani u jednom znatno različitom kontekstu od konkretnog slučaja, kriterijumi i načela razrađeni u gore navođenoj sudskoj praksi ne

moгу da se u neizmenjenom stanju prenose na ovaj sluĉaj, ali da se Sud mora rukovoditi njima u ocenjivanju okolnosti konkretnog sluĉaja..

85. Pre svega, Sud smatra korisnim da podseti da tumaĉenje odredaba domaćeg prava, u konkretnom sluĉaju pitanja kriviĉne kvalifikacije dela kosa se stavljaju na teret, spada u iskljuĉivu nadleţnost domaćih sudova (videti, *Prado Bugalla c. Espagne* (pres.), br. 21218/09, 18. oktobar 2011). Kad se sve to ima u vidu, u okolnostima ovog sluĉaja, Sud primećuje da je ponašanje jednog dela medicinskog osoblja koje okrivljuju podnosioci predstavke u unutrašnjem pravu okvalifikovano kao nenamerno ugroţavanje ţivota kako ga definiše ĉlan 455 kriviĉnog zakonika (gornji stavovi 30, 49 i 57).

86. Zatim, Sud primećuje da su uzastopni lekarski nehati ĉiji je supruga i majka podnosioca predstavke bila ųrtva, kao i nesposobnost nekih ĉlanova lekarskog kolektiva koji su je pregledali, konstatovani u izveštajima istrage i ekspertize. Sud takođe konstatuje da je odgovornost okrivljenog lekarskog osoblja jasno utvrđena u tim izveštajima (gornji stavovi 16, 17 i 45). Isto tako, i Drţavni savet, od koga je traţeno da se izjasni po pitanju dozvoljavanja gonjenja lekara bolnice medicinskog fakulteta univerziteta Ege, smatrao je da ponašanje ovih potonjih potpada pod kriviĉnu inkriminaciju i zatraţio je da ovi budu gonjeni (gornji stav 28). Najzad, odgovornost jednog dela okrivljenog medicinskog osoblja za spornu smrt prepoznata je još na prvostepenom kriviĉnom sudu (gornji stav 57).

87. U tom pogledu, Sud podseća da se moţe postaviti određeno pitanje sa stanovišta ĉlana 2 Konvencije kad se dokaţe da su organi neke drţave ugovornice ugrozili ţivot nekog lica odbijajući da mu pruţe medicinsku negu koju su se obavezale da pruţaju celokupnom stanovitu (*Chypre c. Turquie* [GC], br. 25781/94, § 219, CEDH 2001-IV, i *Nitecki c. Pologne* (déc.), br. 65653/01, 21. mart 2002).

88. U okolnostima ovog sluĉaja, na Sudu je da istraţi dakle da li su drţavni organi uĉinili ono ųto se od njih moglo razumno oĉekivati a posebno da li su odgovorili, u opųtem smislu, na obavezu da ųtite fiziĉki integritet pacijentkinje, posebno organ zaduţen za odgovarajuću lekarsku negu. U tom cilju, Sud pridaje znaĉaj hronologiji događaja, kako ona proistiĉe iz elemenata predmeta, a koji su doveli do smrti preminule, kao i medicinskim podacima koji se na nju odnose. Sud smatra osim toga da se u tom pogledu mora praviti razlika između medicinske nege koja joj je pruţena do njenog dolaska u bolnicu medicinskog fakulteta univerziteta Ege i događaja koji su se odvijali od trenutka njenog dolaska u tu bolnicu.

89. Naime, istraga sprovedena interno omogućila je da se utvrdi da je do smrti gospođe ųentürk doųlo ne samo zbog pogreųnog prosuđivanja zdravstvenih radnika – ųto je bio sluĉaj do dolaska preminule u bolnicu medicinskog fakulteta univerziteta Ege – već i zato ųto preminulu nisu hospitalizovali zato ųto prethodno nije platila troųkove hospitalizacije (gornji stavovi 16, 17, 45 i 57).

90. U tom pogledu Sud primećuje, uvidom u spise predmeta, a posebno u zaključke od 24. novembra 2000, iz izveštaja o istrazi Ministarstva zdravlja, da je utvrđeno da su lekari bolnice medicinskog fakulteta univerziteta Ege prouzrokovali smrt svoje pacijentkinje time što su je uputili u drugu ustanovu ne pruživši joj nikakvu negu i na taj način učinili propust u izvršavanju svojih dužnosti jer su se bavili naplatom troškova medicinske intervencije (gornji stav 17).

91. Takođe, utvrđena je odgovornost dežurnih lekara T.K., H.V., S.A. i Ö.Ö., sa odeljenja akušerstva bolnice medicinskog fakulteta univerziteta Ege u srazmeri 4/8 za smrt supruge prvog podnosioca predstavke, a tu odgovornost je utvrdila ekspertska komisija koja je zaključila da «da su ovu uputili sanitetskim vozilom u bolnicu za imaoce socijalnog osiguranja, uz obrazloženje da ova nema novca, iako njeno zdravstveno stanje nije bilo spojivo s takvim prevozom» (gornji stav 45).

92. Sud osim toga ističe da su, prema tekstu obrazloženja presude krivičnog suda od 18. marta 2008, koja je donesena na osnovu spisa iz predmeta, prvi podnosilac predstavke i njegova supruga odbili hospitalizaciju koju su im bili preporučili lekari te bolnice «zbog nedostatka finansijskih sredstava» (gornji stav 57).

93. Najzad, Sud ističe i zaključke, od 23. januara 2004, istražne komisije od koje je bilo zatraženo mišljenje o svrsishodnosti pokretanja krivičnog gonjenja protiv lekarskog osoblja te bolnice, zaključke po kojima se na osnovu elemenata iz predmeta ne može utvrditi šta treba činiti u hitnim medicinskim slučajevima u kojima je neophodna hospitalizacija ako troškovi nisu plaćeni (gornji stav 23).

94. Prema Vladi, hitne medicinske intervencije se praktikuju bez prethodnog zahteva za plaćanjem (gornji stav 77). U tom pogledu, Sud smatra da treba istaći da na njemu nije nikako da se u ovom slučaju izjašnjava *in abstracto* o politici javnog zdravstva države u vezi s pristupom medicinskim uslugama u vreme predmetnih dela. Dovoljno mu je, naime, da konstatuje, uvidom u nalaze domaćih organa u vezi s okolnostima sporne smrti, da je ponuda medicinskih usluga u bolnici medicinskog fakulteta univerziteta Ege bila uslovljena jednim prethodnim finansijskim zahtevom. Svojim odvrćućim karakterom taj zahtev je doveo do odbijanja, od strane pacijentkinje, lečenja u toj bolnici. Stoga, uvidom u izveštaj sa istrage od 24. novembra 2000. (gornji stav 17) i u različite izjave priložene u dosije istrage, a posebno izjave S.A.A. vozača sanitetskog vozila koji je izvršio prevoz preminule (gornji stav 17), Sud smatra da se to odbijanje nikako ne može smatrati rezultatom prisebne odluke niti da se njime mogu domaći organi osloboditi odgovornosti za medicinsko zbrinjavanje koje je moralo biti obezbeđeno preminuloj.

95. Naime, Sud ističe da nije postojala nikakva sumnja u pogledu ozbiljnosti zdravstvenog stanja pacijentkinje prilikom njenog dolaska u bolnicu, niti u pogledu nužnosti hitne hirurške intervencije čije odsustvo je

moglo da proizvede krajnje teške posledice. Ne upuštajući se u spekulacije oko izgleda za preživljavanje gospođe Şentürk da joj je bio obezbeđen medicinski tretman u bolnici medicinskog fakulteta univerziteta Ege, Sud primećuje da je medicinsko osoblje te bolnice bilo potpuno svesno rizika po život pacijentkinje od njenog prevoza u drugu bolnicu (gornji stav 17). Osim toga, nameće se zaključak da elementi predmeta ovog slučaja nisu omogućili komisiji koja je odbila da odobri gonjenje tog medicinskog osoblja da oceni šta treba činiti u hitnim medicinskim situacijama kad troškovi nisu plaćeni (gornji stavovi 23 i 94). Izgleda da u tom smislu domaće pravo nije bilo u stanju da u konkretnom slučaju predupredi nepružanje medicinske pomoći koju je nalagalo stanje preminule.

96. Tako je, kao žrtva očigledno lošeg funkcionisanja bolničkih službi, preminula bila lišena mogućnosti pristupa odgovarajućem hitnom lečenju. Taj zaključak je dovoljan Sudu da smatra da država nije ispunila svoju dužnost zaštite njenog fizičkog integriteta. Stoga Sud zaključuje da je bilo kršenja člana 2 Konvencije u njegovom materijalnom delu.

ii. U vezi s navodnim kršenjem člana 2 Konvencije u njegovom proceduralnom delu

97. Sud ističe da se optužbe podnosioca predstavke odnose takođe i na činjenicu da okrivljeni lekari i babice, čija je odgovornost utvrđena za smrt gospođe Şentürk u prvostepenom krivičnom postupku nisu krivično sankcionisani jer je postupak po javnoj tužbi obustavljen zbog zastarelosti (gornji stav 71). U tom pogledu, Sud konstatuje na osnovu uvida u spise iz predmeta da okrivljenima za spornu smrt nije izrečena nikakva konačna presuda zbog zastarelosti dela.

98. Uvidom u podatke koje su dostavile strane, Sud ističe da su zainteresovani samo iskoristili jedan domaći pravni lek u krivičnoj oblasti da bi se žalili na neizvršavanje dužnosti lekara i babica zaduženih za lečenje preminule. Na njemu je stoga da razmotri da li su istražne radnje nadležnih organa odgovorile zahtevima blagovremenosti, efikasnosti i razumno kratkog roka konji proističu iz proceduralnog dela člana 2 (za sličan pristup videti, *Eugenia Lazăr c. Roumanie*, br. 32146/05, § 72, 16. februar 2010).

99. U tom pogledu, Sud ističe da je administrativna faza prethodnog odobrenja gonjenja, neophodna za otpočinjanje krivičnog gonjenja lekara T.K., H.V., S.A. i Ö.Ö., umešanih u sporna dela, trajala gotovo tri godine pre nego što će Državni savet – suočen sa sistematskim odbijanjem istražne komisije zadužene za to pitanje – odlučiti da po službenoj dužnosti uputi predmet krivičnim instancama kako bi gonjenje otpočelo (gornji stav 28). Sud zatim konstatuje da su, 7. oktobra 2010, okončani svi postupci protiv okrivljenog lekarskog osoblja zbog zastarelosti – osim kad je reč o G.E. čija je oslobađajuća presuda potvrđena - posle više od devet godina trajanja postupka.

100. Sud podseća da je, iako se može dogoditi da neke prepreke ili teškoće spreče neku istragu u napredovanju, blagovremeno reagovanje državnih organa od kapitalnog značaja za održavanje poverenja javnosti i privrženosti pravnoj državi, i kako bi se predupredilo sve što može izgledati kao tolerisanje nezakonitih činjenja ili kao saučesništvo u njim (prethodno navođen slučaj *Şilih* § 196). U konkretnom slučaju, Sud može samo da konstatuje da trajanje spornog postupka ni u kom pogledu ne zadovoljava zahtev za blagovremenim procesuiranjem predmeta bez nepotrebnog kašnjenja (videti, kao sličan zaključak, navođeni slučaj *Eugenia Lazăr*, § 75).

101. Sud ističe osim toga da izgleda da je krivični postupak bio obeležen jednim propustom na samom početku, odnosno ne podizanjem javne tužbe protiv S.Ö. i da je takva situacija trajala sve do 2008, kad je izrečena obustava postupka (gornji stavovi 24, 53-54 et 61-63)

102. Naravno, Sud je već bio u prilici da istakne da, ako se pretpostavi da je neka smrt nastupila kao posledica lekarskog nehata, turski pravni sistem predviđa, s jedne strane, javnu tužbu, a s druge, mogućnost za oštećenu stranu da se tužbom obrati nadležnom građanskom sudu, kao i mogućnost disciplinskog postupka ukoliko bi se utvrdila građanska odgovornost. Sud je tako zaključio da turski pravni sistem zainteresovanima nudi sredstva koja, na teorijskom planu, odgovaraju zahtevima proceduralnog dela člana 2 (već navođeni slučaj *Sevim Güngör, Aliye Pak et Habib Pak c. Turquie* (pres.), br. 39855/02, 22. januar 2008 i *Serap Alhan c. Turquie* (déc.), br. 8163/07, 14. septembar 2010).

103. Sud u konkretnom slučaju ne vidi ni jedan razlog da dovodi u pitanje te zaključke koji i dalje važe u kontekstu ovog predmeta, samo zato što je reč o raznim lekarskim nehatima i greškama čija je žrtva bila preminula pre dolaska u bolnicu medicinskog fakulteta univerziteta Ege. Stoga sud podseća da je konstatovao, uvidom posebno u zaključke istraga koje su vodili domaći organi vlasti, da, u okolnostima ovog slučaja, greška koja se može staviti na teret lekarskom osoblju te bolnice prevazilazi običnu grešku ili lekarski nehat u tom smislu što lekari koji rade u toj ustanovi, potpuno svesni činjenica i kršeći svoje profesionalne dužnosti, nisu preduzeli neophodne hitne mere da bi pokušali da sačuvaju pacijentkinjin život.

104. A Sud podseća da odsustvo inkriminacije i krivičnog gonjenja lica odgovornih za ugrožavanje života može predstavljati kršenje člana 2, uz sve ostale oblike pravnih lekova koji se mogu samoinicijativno pokrenuti (videti, *mutatis mutandis*, navođeni slučaj *Öneryıldız*, § 93 *in fine*, CEDH 2004-XII i *Kalender c. Turquie*, br. 4314/02, § 52, 15. decembra 2009). Sud smatra da isto vredi i za slučaj kad se neki pacijent suoči sa odsustvom lekarske nege od strane neke bolničke ustanove, činjenicom da to odsustvo proizvodi ugrožavanje života zainteresovanog.

105. Polazeći od toga i s obzirom na zaključke o propustima u krivičnom postupku (gornji stavovi 100-102), Sud je zaključio da je u konkretnom slučaju bilo kršenja člana 2 Konvencije u njegovom proceduralnom delu.

4. Ocena Suda o pravu fetusa na život

106. Sud podseća da je, u presudi *Vo c. France* ([GC], br. 53924/00, § 82, CEDH 2004-VIII), Veliko veće stalo na stanovište da se u odsustvu evropskog konsenzusa o naučnoj definiciji početka života, polazište prava na život oslanja na prostor slobodne procene za koji Sud smatra da generalno treba da bude priznat državama u toj oblasti. Tako je Veliko veće smatralo da «nije ni poželjno niti čak moguće u ovom trenutku dati in abstracto odgovor na pitanje da li je još nerođeno dete ‘lice’ u smislu člana 2 Konvencije» (*ibidem*, § 85).

107. Od tada je Veliko veće bilo u prilici da potvrdi značaj tog načela u slučaju *A, B et C c. Irlande* ([GC], br. 25579/05, § 237, CEDH 2010), u kome je podsetilo da su prava koja se zahtevaju u ime fetusa i prava buduće majke neraskidivo povezana (videti, u tom smislu, analizu sudske prakse proistekle iz Konvencije, izloženu u stavovima 75-80 već navođene presude *Vo*).

108. U okolnostima konkretnog slučaja, Sud ne vidi nikakav razlog za udaljavanje od tako usvojenog pristupa i smatra da nije neophodno razmatrati pitanje da li optužba koju su podnosioci predstavke formulisali u vezi s fetusom ulazi ili ne u polje primene člana 2 Konvencije. Sud naime smatra da je život predmetnog fetusa usko povezan sa životom gospođe Şentürk i da zavisi od njenog lečenja. A ta okolnost je razmatrana sa stanovišta ugrožavanja prava na život preminule (gornji stavovi 87-97). Stoga, Sud smatra da optužba koju su podnosioci predstavke formulisali u tom pogledu ne nalaže odvojeno razmatranje.

II. O NAVODNOM KRŠENJU ČLANOVA 3, 6 I 13 KONVENCIJE I ČLANA1 DU PROTOKOLA Br.1

109. Pozivajući se na član 3 Konvencije, podnosioci predstavke tvrde da su i sami preživeli duševne patnje zbog smrti njihove supruge i majke, i iznose optužbe zbog patnji koje je pretrpela preminula tokom celog perioda kad nije bila lečena.

Sa stanovišta člana 6 Konvencije, žalili su se i na predugo trajanje postupka i na odsustvo pravog obrazloženja presude koju je izrekao krivični sud. Pozivajući se na član 13 Konvencije, podnosioci predstavke su se osim toga žalili i na neefikasnost zdravstvenog i pravnog sistema u davanju odgovora na optužbe poput njihovih. U tom smislu, potvrđuju da su morali da sačekaju da prođe pet godina da bi se dalo administrativno odobrenje za gonjenje lekara sa univerziteta Ege. Osim toga žale se i na odsustvo

domaćih pravnih lekova koji bi im omogućili obeštećenje za predugo trajanje sudskih postupaka.

Najzad, podnosioci predstavke tvrde da su krivični sudovi propustili da se u prvom stepenu izjasne o njihovim zahtevima za obeštećenje i tvrde da ih, u svetlu člana 1 Protokola br. 1, zastarevanje postupka navodno lišava mogućnosti da podignu tužbu za naknadu štete.

110. S obzirom na zaključak o kršenju do kog je došao sa stanovišta člana 2 Konvencije (gornji stavovi 97 i 106), Sud smatra da je razmotrio glavno pravno pitanje koje je postavila ova predstavka. Imajući u vidu ukupnost činjenica u ovom predmetu i argumente svih strana, Sud smatra da više nije nužno da razmatra odvojeno i ostale optužbe na osnovu članova 3, 6 i 13 Konvencije i člana 1 Protokola br. 1 (za sličan pristup videti, *Kamil Uzun c. Turquie*, br. 37410/97, § 64, 10. maj 2007).

III. O PRIMENI ČLANA 41 KONVENCIJE

111. Prema članu 41 Konvencije,

« Kada Sud utvrdi prekršaj Konvencije ili protokola uz nju, a unutrašnje pravo Visoke strane ugovornice u pitanju omogućava samo delimičnu odštetu, Sud će, ako je to potrebno, pružiti pravično zadovoljenje oštećenoj stranci.»

A. Šteta

112. Prvi podnosilac predstavke, Mehmet Şentürk, zahteva 542,20 evra (EUR) na ime materijalne štete koju je navodno pretrpeo, i kao dokaz daje na uvid obračun po kome gubitak finansijske podrške izazvan smrću supruge iznosu 1 172,35 turskih lira. On zahteva i 100 000 EUR na ime nematerijalne štete, dok Bekir Şentürk zahteva sa svoje strane 200 000 EUR po tom osnovu.

113. Vlada osporava te zahteve. Što se tiče iznosa zahtevanog po osnovu materijalne štete, Vlada tvrdi da taj zahtev ni u čemu ne nalazi potporu, tako da je po njoj nemoguće razumeti kakav je konkretan kriterijum poslužio za izračunavanje navodne štete.

114. Sud podseća da mora postojati očigledna uzročno-posledična veza između navodne štete i kršenja Konvencije i da zadovoljenje zahteva može, eventualno, da uključi i naknadu štete na ime gubitka finansijske podrške (videti, među mnogim drugim slučajevima, *Kavak c. Turquie*, br. 53489/99, § 109, 6. jul 2006). U konkretnom slučaju, Sud je ocenio (gornji stav 97) da je utvrđena odgovornost domaćih organa u pogledu člana 2 Konvencije zbog toga što oni nisu zaštitili život gospođe Şentürk. Sud međutim ističe da se iz obračuna koji je podneo podnosilac predstavke zaključuje da preminula nije imala sopstvenih prihod. U takvim uslovima, Sud smatra da

navodna materijalna šteta ne izgleda dovoljno utemeljena. Stoga odbacuje zahtev podnosioca predstavke u tom pogledu.

115. Sud takođe smatra da postoji osnov da se obojici podnosilaca predstavke dosudi zajednički ukupan iznos od 65 000 EUR na ime nematerijalne štete.

B. Troškovi

116. Podnosioci predstavke zahtevaju i 1 931, 25 EUR na ime troškova kojima su bili izloženi pred domaćim sudovima i 11 562, 50 EUR na ime advokatskih honorara u postupku pred Sudom, kao i 216 EUR na ime troškova na Sudu. Kao dokaze pružaju na uvid obračun radnih sati advokata, kao i fakture.

117. Vlada osporava te zahteve.

118. Prema praksi Suda, podnosilac predstavke može dobiti naknadu troškova samo ako se valjano utvrde njihov stvarni karakter, njihova nužnost i ako je visina njihovog iznosa razumna. U konkretnom slučaju, a imajući u vidu dokumenta kojima raspolaže i sopstvenu praksu, Sud ocenjuje da je razumno da se podnosiocima predstavke dosudi zajednički 4000 EUR, manje 850 evra naplaćenih na ime sudske pomoći, za postupak pred njim.

C. Zatezna kamata

120. Sud smatra da je primereno da zatezna kamata bude zasnovana na najnižoj kamatnoj stopi Evropske centrale banke uvećanoj za tri procentna poena.

IZ TIH RAZLOGA SUD JEDNOGLASNO

1. *Proglašava* predstavku prihvatljivom u vezi s optužbom po osnovu člana 2 Konvencije u vezi sa smrću Menekşe Şentürk ;
2. *Izriče* da je bilo kršenja člana 2 Konvencije u njegovom materijalnom delu činjenicom smrti Menekşe Şentürk ;
3. *Izriče* da je bilo kršenja člana 2 Konvencije u njegovom proceduralnom delu;
4. *Izriče* da nije više nužno da se odvojeno razmatraju ostale optužbe;
5. *Izriče*
 - a) da tužena država mora da uplati, u roku od tri meseca računajući od datuma pravosnažnosti ove presude u skladu sa članom 44 § 2 Konvencije, sledeće iznose, koji će biti konvertovani u turske lire, po kursu koji se bude primenjivao na dan uplate:
 - i) 65 000 EUR (šezdeset pet hiljada evra) ukupno obojici podnosilaca predstavke, plus svaki iznos koji bi se mogao od njih potraživati na ime poreza, kao naknadu nematerijalne štete;
 - ii) 4 000 EUR (četiri hiljade evra) ukupno obojici podnosilaca predstavke, manje 850 EUR (osamsto pedeset evra) primljenih na ime sudske pomoći, plus svaki iznos koji bi se mogao od njih potraživati na ime poreza, kao naknadu troškova;
 - b) da od dana isticanja tog roka pa do uplate tih iznosa ti iznosi će biti uvećavani prostom kamatom po stopi koja je jednaka najnižoj kamatnoj stopi Evropske centrale banke koja se primenjuje u tom periodu uvećanoj za tri procentna poena;
6. *Odbacuje* zahtev za pravičnu naknadu za sve ostalo.

Sačinjeno na francuskom jeziku, a potom otpravljeno u pismenom obliku 9. aprila 2013, u skladu sa pravilom 77 st. 2 i 3 PoslovnikaSuda.

Stanley Naismith
Sekretar veća

Guido Raimondi
Predsednik

© Savet Evrope/Evropski sud za ljudska prava, 2013.

Zvanični jezici Evropskog suda za ljudska prava su engleski i francuski. Ovaj prevod je nastao uz podršku Fiducijarnog fonda za ljudska prava Saveta Evrope (www.coe.int/humanrightstrustfund). Tekst prevoda ne obavezuje Sud, niti Sud snosi bilo kakvu odgovornost za njegov kvalitet. Prevod može biti preuzet iz baze podataka predmeta Evropskog suda za ljudska prava HUDOC (<http://hudoc.echr.coe.int>) ili iz kakve druge baze podataka sa kojom je Sud podelio ovaj prevod. Tekst može biti preštampan u nekomercijalne svrhe pod uslovom da se tačno naznači puni naziv predmeta, uz gore navedeno obaveštenje o autorskom pravu i uz pozivanje na Fiducijarni fond za ljudska prava Saveta Evrope. Ako nameravate da bilo koji deo ovog prevoda iskoristite u komercijalne svrhe, molimo vas da se prethodno obratite na adresu publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2013.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2013.

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à l'adresse suivante: publishing@echr.coe.int.